

ПРЕЦЕДЕНТНІ ФЕНОМЕНИ ЯК МОТИВАТОРИ НЕОФРАЗЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

PRECEDENT PHENOMENA AS MOTIVATORS OF NEOPRAZEOLGY IN MODERN FRENCH LANGUAGE

Гладка В.А.,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті розглянута сутність поняття прецедентних феноменів, висвітлено їхні основні ознаки, класифікація та роль у процесі творення неофразеологізмів сучасної французької мови.

Ключові слова: прецедентність, прецедентний феномен, мотивація, фразеологізм.

В статье рассмотрена сущность понятия прецедентных феноменов, освещены их основные признаки, классификация и роль в процессе создания неофразеологизмов современного французского языка.

Ключевые слова: прецедентность, прецедентный феномен, мотивация, фразеологизм.

The article deals the concept of precedent phenomena, highlights their main features, classification and role in the process of creating neo-phraseology in modern French language.

Key words: precedent, precedent phenomenon, motivation, phraseology.

Постановка проблеми. Кожна мова як елемент національної самобутності зберігає духовні, історико-культурні надбання і цінності попередніх поколінь, примножуючи їх завдяки контактам з іншими народами, а також виконує роль механізму соціальної спадковості. Тому одним з актуальних теоретичних питань сучасної етнолінгвістики та лінгвокультурології є обґрунтування статусу та з'ясування функціональної природи прецедентних феноменів (далі – ПФ) – складників концептуальної системи, позначення та зміст яких добре відомі представникам певної етнокультурної спільноти, вагомі й використовувані в когнітивному та комунікативному аспектах (Ю.М. Караулов, Д.Б. Гудков, І.В. Захаренко, В.В. Красних, О.О. Селіванова, Р.С. Чорновол-Ткаченко, Я.В. Браницька та ін.). Науковцями встановлено, що ПФ належать до культурно-мовної компетентності, тобто здатності носіїв певної етнічної культури й мови впізнавати в мовних одиницях і мовленнєвих продуктах культурно значущі настанови і норми, ціннісні орієнтири, культурні коди та можливість їх переорієнтації, а також організувати свою комунікативну поведінку та текстопородження згідно з цими культурними знаннями. Культурно-мовна компетентність уможливує самоідентифікацію людини як представника певного етносу і носія відповідної культури шляхом визнання її цінностей, норм, ідей, пріоритетів, смаків, традицій тощо, допомагає упорядкувати власну життєдіяльність, передбачити її наслідки, обрати той чи інший тип, манеру

і форму спілкування. Незважаючи на пильний інтерес із боку лінгвістів до окресленого явища (висвітлено, зокрема, основні ознаки ПФ, встановлені їхні функції та можливі типи), ще багато питань залишаються нез'ясованими. Основними з них постають розгляд ПФ через призму явища мотивації та їхня роль у процесі творення номінативних одиниць вторинного семіозису, що й визначає актуальність запропонованої розвідки.

Поставивши за мету дослідження прецедентної мотивації у контексті породження неофразеологізмів сучасної французької мови, спробуємо насамперед охарактеризувати явище прецедентності, а також виявити основні ознаки й обсяг ПФ, а вже потім перейти безпосередньо до аналізу окресленого явища як мотиваційної основи.

Виклад основного матеріалу. Загалом поняття прецедентності виникло в площині теорії інтертекстуальності, яка постулює діалогічний зв'язок певного тексту в семіотичному універсумі з попередніми текстами та з подальшим текстотворенням (С.М. Бахтін, Р. Барт, К. Леві-Стросс, Ю. Лотман, Ю. Кристева та ін.). Основною передумовою та учасником реалізації цієї інтертекстуальності є ПФ – «системні одиниці тезаурусу лінгвокультурної спільноти, що мають соціально зумовлену значущість для її членів, які актуалізують окремі аспекти прецедентності таких текстів у текстах-приймачах у процесі комунікації» [15, с. 16]. У такий спосіб вчення про ПФ, за словами О.О. Ворожцової, було спрямоване на розгляд запозичених елементів у структурі тексту як

культурно навантажених знаків, ядерних елементів національно-когнітивної бази [3, с. 18]. Тому цілком закономірно, що обґрунтування власне теорії прецедентності здійснювалося спочатку на рівні тексту. Так, Ю.М. Караулов називає прецедентними «тексти, значущі для особистості в пізнавальному й емоційному відношенні, добре відомі широкому оточенню цієї особистості, звернення до яких відновлюється неодноразово в дискурсі цієї мовної особистості» [6, с. 89]. Таке розуміння започаткувало «вузький підхід» до поняття ПФ, згідно з яким до них зараховують лише ті, що мають вербальне вираження (тексти, висловлення тощо) [2; 5].

Із зародженням лінгвокогнітивного підходу розширюється розуміння інтертекстуальності, а разом з ним і поняття прецедентності. Перше поняття почали витлумачувати як здатність комунікантів оперувати культурно значущою інформацією, а ПФ – як «один з інструментів трансляції «культурної пам'яті» народу від одного покоління до іншого та спосіб об'єднання народу навколо його культурних цінностей та моральних ідеалів» [9, с. 12], як «особливий різновид концептів, які належать свідомості, детермінуються культурою та втілюються в мові» [12, с. 9], як «одиниці, що входять до когнітивної бази тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти та відомі будь-якому пересічному представнику цієї спільноти» [5, с. 153]. Відповідно розширюється обсяг поняття ПФ. Відтепер до них зараховують 1) вербальні тексти, включаючи сам текст-приймач, його хронологічні попередники та наступники, 2) тексти з невербальним складником, включаючи музичні та живописні хронологічні попередники та наступники тексту-приймача, 3) соціо-історичні та культурні феномени, включаючи історичні та культурні події, періоди та епохи, 4) кодові системи, включаючи архетипи, жанри й мови [3; 5; 15].

Цікаву думку висловлює сучасна дослідниця О.С. Боярських, співвідносячи ПФ з одиницями мови, свідомості та культури. Як одиниці мови вони характеризуються як такі, що мають вербальне вираження, відтворюються у процесі комунікації, а не створюються заново, а також можуть трансформуватися у межах збереження впізнаваності. Як одиниці свідомості ПФ, за словами дослідниці, постають як результат певних когнітивних операцій (редукції, мінімізації тощо), як засіб кодування, трансформації, оцінювання та порівняння інформації з уже наявною. Як одиниці культури ПФ характеризуються наповненістю певним знанням культурного характеру, потребують співвіднесення з іншими текстами як

фактами культури, а також визначають специфіку культурного простору [2, с. 47–48].

Виходячи саме з такої «широкої» позиції, науковці були змушені замінити термін «прецедентний текст» на «прецедентний феномен», який дає їм змогу охопити різні типи аналізованого явища.

Сконцентруємо свою увагу суто на вербальних ПФ, тобто тих, які мають словесне вираження. Вивчаючи їхні основні ознаки, науковці називають 1) зв'язок цього поняття з класичним твором, 2) загальновідомість цього феномена та його регулярна відтворюваність у текстах, 3) неденотативне використання цього імені у функції культурного знака, 4) виконання ролі еталону культури і породжувальної моделі для цілого класу об'єктів, 5) вираження емоційної, а не раціональної, оцінки, 6) можливість трансформації у межах збереження впізнаваності, 7) актуальність у когнітивному (пізнавальному та емоційному) плані (за прецедентним феноменом завжди стоїть певне уявлення про нього, спільне для всіх носіїв того чи іншого менталітету, яке й робить усі апеляції до ПФ «прозорими» і зрозумілими [2, с. 47–48; 3, с. 32; 7, с. 157; 8, с. 44–45; 9, с. 56–57]. Перераховані вище ознаки, на думку лінгвістів, визначають виконувані ПФ функції, такі як 1) оцінна: ПФ яскраво виражають суб'єктивне ставлення мовця, 2) моделювальна: ПФ допомагають сформувати уявлення про світ у вигляді моделі, 3) прагматична: ПФ здатні впливати на реципієнта, 4) естетична: ПФ сприймаються як спосіб естетичної оцінки світу; 5) парольна: ПФ часто слугують для виявлення спільності ментально-вербальної бази мовця та реципієнта, 6) ігрова: ПФ використовуються як своєрідна мовна гра, щоб привернути увагу реципієнта та знизити напруженість тексту, 7) ефемістична: ПФ допомагають пом'якшити висловлення, втілити необхідний зміст у неагресивній формі [9, с. 142–144].

На окремий розгляд заслуговує питання типології ПФ, на яке в лінгвістів поки що немає однозначної відповіді. Так, за широтою охоплення – від соціума до загальнолюдської спільноти, тобто залежно від ступеня їх універсальності, В.В. Красних виокремлює 1) соціумно-прецедентні, які відомі будь-якому пересічному представнику того чи іншого соціуму (конфесійного, професійного тощо) і входять до колективного когнітивного простору; 2) національно-прецедентні, які відомі будь-якому пересічному представнику тієї чи іншої національно-лінгвокультурної спільноти і входять до національно-когнітивної бази; 3) універсально-прецедентні, які відомі будь-

якому пересічному сучасному *homo sapiens* і входять до «універсального» когнітивного простору [8, с. 50–51]. До цих трьох груп Ю.Є. Прохоров додає також автопрецеденти, що являють собою відбиття у свідомості індивіда деяких феноменів навколишнього середовища, які мають певне пізнавальне, емоційне або аксіологічне значення для окремої особистості та пов'язані з особливими індивідуальними уявленнями, включеними до неповторних асоціативних рядів [10]. Але такі асоціації, на думку В.В. Красних, є суто індивідуальними і далеко не для всіх будуть прецедентними, тому їх варто зараховувати до соціумно-прецедентних феноменів [8, с. 50]. Суперечливу думку висловлює Д.Б. Гудков, який у межах гіпотези про існування когнітивної бази лінгвокультурної спільноти розглядає ПФ лише як феномени національного рівня прецедентності [5, с. 34–37], не припускаючи їх соціумно-прецедентного рівня. О.О. Селіванова же, навпаки, не заперечуючи наявність соціумно-прецедентних феноменів, висловлює сумнів щодо виокремлення універсально-прецедентних, оскільки вони потребують статистичного числення і доведення їхнього статусу [11, с. 109]. Розмірковуючи над вищезазначеним, зауважимо, що віднесення того чи іншого ПФ до певного типу умовне, оскільки воно залежить від багатьох екстралінгвальних факторів (вік, освіта, виховання, рівень життя, культура тощо носіїв мови).

О.О. Селіванова пропонує диференціювати прецедентні феномени залежно від рівнів, на яких вони встановлюються. Так, на референційному рівні прецедентність завжди представлена ситуацією або сукупністю ситуацій, які, залежно від природи, можуть бути реальною або вигаданою, тобто змодельованою колективною чи індивідуальною свідомістю. На когнітивному рівні прецедентність існує у вигляді концептуальної структури інтеріоризованої ситуації (пропозиції, фрейму, ментальної моделі тощо). На вербальному рівні такі прецедентні концептуальні структури можуть мати репрезентацію словом, сполукою, висловленням, текстовим фрагментом і цілісним текстом [11, с. 110].

Існує також типологія ПФ за їхніми сферами-джерелами (література, театр, політика, кіно тощо) та сферами-цільями (реклама, спорт, політика, ЗМІ тощо), за національною належністю джерел прецедентності (вітчизняні та зарубіжні) [2; 3].

Найбільш доцільним нам видається запропонований науковцями поділ ПФ за інформативною насиченістю, а саме: 1) *прецедентне ім'я*

– широко відома власна назва, що використовується в тексті не стільки для позначення конкретної людини, ситуації, міста, організації, артефакту тощо, скільки як своєрідний культурний знак, символ певних якостей, подій; 2) *прецедентне висловлення* – продукт мовленнєво-мисленнєвої діяльності, завершена та самодостатня одиниця, яка з'являється на короткий проміжок часу й швидко зникає, але має у цей період дуже сильний дієвий потенціал (фрази з рекламних роликів, анекдоти, цитати, афоризми, крилаті вислови, плагіат тощо); 3) *прецедентний текст* – вербальний ПФ, що зберігається в когнітивній базі у вигляді інваріантного сприйняття, апеляція до якого здійснюється через пов'язані з цим текстом прецедентні висловлення або прецедентні імена; 4) *прецедентна ситуація* – певна «ідеальна» ситуація, що колись відбулася в реальній дійсності або належить до віртуальної реальності мистецтва й актуалізується у дискурсі через короткий опис самої ситуації або через її атрибут (персонажі або предмети, які в ній задіяні) [1, с. 11; 3, с. 42–43; 8, с. 47–48; 9, с. 4; 11, с. 110].

Як бачимо, складність вивчення ПФ пояснюється тим, що вони являють собою двобічну сутність. З одного боку, вони – мовна сутність, вербальна одиниця, з іншого – вони співвідносяться з інваріантом сприйняття, який зберігається в колективній пам'яті людства, етносу або групи й формує відповідну концептуальну структуру, що корелює з реальною або модельованою ситуацією.

Чільне місце серед засобів актуалізації вербальних ПФ посідають фразеологічні одиниці (далі – ФО), які з лінгвокультурологічної позиції витлумачуються як мовні інформативні знаки, що фіксують ментофакти матеріальної і духовної культури нації, відображають ціннісні орієнтації певного етносу, систему його моральних, етичних і естетичних уподобань, ілюструючи в такий спосіб особливості менталітету конкретного етносу. (Детальніше про лінгвокультурологічний підхід до вивчення ФО див.: [4]).

Інакше кажучи, ПФ слугують певними мотиваторами у процесі творення ФО, зокрема, сучасної французької мови. Отож, розуміючи під мотивацією, вслід за О.О. Селівановою, «наскрізну лінгвокогнітивну операцію формування ономазіологічної структури номінативної одиниці шляхом вибору мотиватора(-ів) з мотивуючої бази, сформованої виходячи зі структури знань про позначуване в складній системі зв'язків різних пізнавальних функцій етносвідомості» [11, с. 13], проаналізуємо виокремлені нами вище за інфор-

мативною насиченістю типи ПФ на матеріалі французьких неофразеологізмів, зібраних у нашому корпусі (73 ФО).

Найбільш продуктивними мотиваторами в цій площині виявилися **прецедентні тексти**, знаковий продукт певної етнокультури, який репрезентується в етносвідомості у вигляді текстового концепту – згорнутого, редукованого змісту: 34 ФО – 46,5% (див. табл. 1). Такий текст створює, за словами науковців, «прецедентне поле», фрагменти якого застосовуються у вторинному породжувальному тексті як засоби когнітивно-емотивного й аксіологічного фокусування смислової маси первинного (прецедентного) тексту [8, с. 68–69; 13, с. 98–117]. Актуалізація прецедентного тексту відбувається шляхом апелювання до відповідних його елементів, а саме:

1) до персонажів або атрибутів міфологічних і релігійних сюжетів (23 ФО – 31,5%). Так, ФО *les yeux de Chimère* «закоханій погляд» реферує до одного з персонажів античної міфології Химери (вогнедишної потвори з головою і шиєю лева, з тулубом кози та з хвостом дракона), яка асоціюється з нездійсненою мрією, примхами або дивацтвом; ФО *nu comme le premier homme* «голий» – до Адама, першого чоловіка, створеного Богом на шостий день; ФО *avoir vu le diable* «швидко тікати», *se battre comme un diable* «битися з усієї сили», *tempêter comme un démon* «шаленіти, скаженіти» втілюють вічну боротьбу добра зі злом, описану в багатьох культурах;

2) до персонажів або атрибутів літературних творів (6 ФО – 8,2%). Наприклад, ФО *jouer les casse-noisettes* «набридати; заважати», *se mettre la rate au court-bouillon* «хвилюватися», *chanter la mère Gaudichon* «розважатися; жити розпусно» породжують відповідні асоціації з персонажами балету-феєрії «Лускунчик» Петра Чайковського, детективного роману «La rate au court-bouillon» Frédéric Dard (під псевдонімом San-Antonio) та водевіля «La mère Gaudichon», написаного Lubize і Michel Delaporte. Образ принцеси на горошині з відомої датської казки Ганса Крістіана Андерсена втілений у ФО *princesse sur les pois* «цнотлива, сором'язлива людина», а магічна паличка, як атрибут багатьох казок про фей, лягла в основу ФО *comme au coup de baguette magique* «раптово»;

3) до топонімів з міфологічних і релігійних сюжетів (2 ФО – 2,7%). Так, ФО *jardin d'Eden* «вечірка з гарними дівчатами» та *expédier sur les rives du Styx* «вбити» реферують до описаного в Біблії райського саду та до отруйної річки Стікс, яка дев'ять разів обтікала підземне царство Аїда (антична міфологія);

4) до цитат або виразів з літературних творів, які в процесі фразеологізації можуть зазнати певних трансформацій (2 ФО – 2,7%), наприклад: ФО *innocent comme l'agneau qui vient de naître* «невинний» та *Les raisins sont verts* «про людей, які здаються, зневажають те, чого самі не можуть досягти» апелюють до байок La Fontaine «L'agneau et le loup» та «Le renard et les raisins»;

5) до цитат або виразів з релігійних сюжетів (1 ФО – 1,4%), як-от: ФО *apporter sa pierre* «брати участь у колективній перемозі» відсилає до тексту Біблії.

Мотивація на основі **прецедентних імен**, тобто власних назв, які символізують певні якості, ознаки або події у житті сучасного людства загалом і французького соціуму зокрема, посідає друге місце (хоча і з невеликим відривом) у нашому корпусі: 33 ФО – 45,2% (див. табл. 1). Насамперед варто зазначити, що питання використання власних назв у ФО є предметом чисельних наукових розвідок, які досліджували порівняльно-історичний (В. Джонс, М. Мюллер, А. Мейє, В.В. Іванов, В.П. Нерозняк та ін.), структурно-семіотичний (Ю.М. Лотман, П.О. Флоренський, М. Фуко та ін.), семантичний (О.К. Смірнов, Т.А. Ненашева, А. Вежбицька, С. Кріпке та ін.), комунікативно-когнітивний (О.Ю. Андрієнко, Л.В. Гнаповська, Г.Г. Молчанова, С.В. Львовичкіна, Т. Велентайн, А. Лерер, Р. Цур та ін.), а тепер і лінгвокультурологічний (В.І. Супрун, Л.Ю. Назаренко, С.М. Смольников та ін.) аспекти. Науковці переконані, що вживана у процесі вторинної номінації власна назва відображає не лише уявлення про саму себе і про людину, яка її використала в мовленні, а й про особливості загалом сприйняття антропонімії і топонімії сучасною людиною, яка звертається до фольклорних джерел, пам'яток писемності тощо. До того ж, власна назва відбиває погляд номінатора на предмет чи особу номінації, а також сама постає об'єктом оцінки (соціокультурної, естетичної, професійної, етнічної) з боку носіїв мови. Таке суб'єктивне сприйняття власної назви детермінується насамперед естетичним критерієм, зокрема благозвучністю (асонанс, наявність сонорних тощо), культурними та іншими асоціаціями [14], які наповнюють семіотичну сферу імені. Детальний аналіз фактичного матеріалу показав, що до прецедентних імен належать різні за рівнем обізнаності ПФ, а саме:

1) імена відомих особистостей (письменників, винахідників, історичних постатей, акторів, науковців тощо) (13 ФО – 17,8%). Так, ФО *C'est Zola* «повна мізерність, убогість» апелює до відомого французького письменника XIX ст. Emile Zola,

який присвятив свою творчість, зокрема, зображенню убогості та злиднів нижчої верстви населення; ФО *jouer la Madame Soleil* «передбачати майбутнє» – до відомого французького астролога Germaine Moritz Soleil, яку й називали Madame Soleil; ФО *sauter à la Capahut* «вбити співучасника, щоб не віддавати його частину здобичі» – до відомого в кримінальній сфері крадія;

2) французькі народні імена (4 ФО – 5,5%). Власні імена як центр фразеологічного образу втрачають свій лінгвістичний (ономасіологічний) статус, що зумовлює їх зближення із загальними назвами. За кожним власним іменем у фразеології закріплюється певний набір конотативних ознак. Так, для французів ім'я *Marie* символізує енергійну, сильну, але досить стриману особу; *Pierre* асоціюється з природженим лідером, якому завжди вдається подолати труднощі; *Margot* – із вільною і чутливою жінкою. Саме такі образи стали мотивуючими під час породження неофразеологізмів типу *Des queues Marie !* «Нічого!; Ні!», *Tire t'en Pierre* «Спасайся, як можеш», *faire pleurer Margot* «викликати жалість»;

3) назви грошових одиниць (4 ФО – 5,5%). Цей тип імен можна зарахувати до національно-прецедентних, оскільки належать до суто французького соціуму: до появи офіційної валюти Європейського союзу – євро – на території Франції існували власні грошові одиниці – франки, су тощо. Прикметно, що саме вони й досі слугують мотиваційною базою для творення сучасних неофразеологізмів, наприклад: *du sucre à trente-deux sous* «вишукана людина», *un beau denier* «велика сума грошей», *trois francs six sous* «мінімальна сума грошей»;

4) продукти харчування (4 ФО – 5,5%). Так, в основі ФО типу *C'est (plus fort que le) roquefort!* «Жах! (обурення)», *comme du gruyère* «дирявий, драний» лежать національно-прецедентні феномени, які претендують сьогодні на статус універсально-прецедентних, оскільки відомі не лише сучасному французькому соціуму;

5) топоніми (3 ФО – 4,1%). Подібно до попередньої групи прецедентних імен, французькі топоніми типу *Paris*, *Versailles* можуть бути зараховані до універсально-прецедентних, оскільки ФО, в основі породження яких вони лежать (*C'est Versailles !* «Яка краса!», *Allez voir à Paris si je m'y baigne* «Ніколи!»), реферують у свідомості багатьох представників європейської і навіть світової цивілізації до столиці Франції та палацу – колишньої резиденції королів Франції;

6) відомі марки товарів (3 ФО – 4,1%). Мотиватори такого типу можна сміливо назвати

універсальними, адже вони відомі кожному представникові сучасного людства. Відомі марки косметики, засобів гігієни та пива слугують основою породження відповідних ФО, а саме: *ne rien avoir sous l'Oréal* «бути ідіотом», *génération Kleenex* «покоління, яке звикло до одноразового використання речей», *abdos Kronembourg* «велике черево»;

7) ергоніми (2 ФО – 2,7%). Найменування фірм, організацій торгівлі, банків, сервісних установ, підприємств тощо реалізують у мовленні різноманітні функції, одними з яких є культурно-проективна, ідентифікаційна та оцінна. Так, ергонім *Café du commerce*, який вказує на сутність і характер розмов, які ведуться в цьому закладі, породив неофразеологізм *conversation du Café du commerce* на позначення «банальної розмови, позбавленої вишуканості й глибини»; назва лікарні для душевнохворих, до якої направлялися інваліди війни, а потім знедолені та навіть злочинці, лягла в основу творення ФО *échappé du Bicêtre* «божевільний злочинець».

Прецедентні ситуації як мотиватори в породженні нових ФО посідають третє місце: 5 ФО – 6,9% (див. табл. 1). Належачи до реальної або вигаданої дійсності, прецедентна ситуація (свято, подія тощо) вербалізується через певний її атрибут, а саме:

1) назви традиційних або релігійних свят (4 ФО – 5,5%). Наприклад, ФО *trempe comme un jour de Song Kran* «дуже мокрий» відсилає до святкування Нового року в Таїланді, під час якого на вулицях обливаються водою, а ФО *long comme une semaine sainte* «важкий, болісний» – до Страсного тижня, який передує великому святу Паски;

2) історичні події (1 ФО – 1,4%). Так, ФО *Journée des dupes !* «Чорт забирай!» реферує до події, яка сталася з неділі 10 на понеділок 11 листопада 1630 року: молодий король Louis XIII відновив свою довіру до міністра Richelieu і прирік королеву-матір Marie de Médicis на вигнання. Після такого неочікуваного вчинку Guillaume Vautru, один із фаворитів кардинала, вигукнув: «*C'est la journée des dupes!*» («Справжній день дурнів!»). Ця подія і лягла в основу породження усталеної одиниці, яка після стількох століть актуалізувалася і значно змінила своє значення.

Останнє місце в нашому корпусі посідають **прецедентні висловлення**, тобто почуті хоча б один раз завершені вислови, які потім відтворюються (повністю або частково) у мовленні носіїв певної етнокультури і мають певне культурне значення для неї: 1 ФО – 1,4% (див. табл. 1).

Таблиця 1

**Типологія прецедентних феноменів, які слугують мотиваційною базою
у процесі породження неофразеологізмів сучасної французької мови**

Типи ПФ	Кількісні показники	
	одиниці	відсотки
Прецедентні тексти	34 ФО	46,5%
персонажі або атрибути міфологічних і релігійних сюжетів	23 ФО	31,5%
персонажі або атрибути літературних творів	6 ФО	8,2%
топоніми з міфологічних і релігійних сюжетів	2 ФО	2,7%
цитати або вирази з літературних творів	2 ФО	2,7%
цитати або вирази з релігійних сюжетів	1 ФО	1,4%
Прецедентні імена	33 ФО	45,3%
імена відомих особистостей	13 ФО	17,8%
французькі народні імена	4 ФО	5,5%
назви грошових одиниць	4 ФО	5,5%
продукти харчування	4 ФО	5,5%
топоніми	3 ФО	4,1%
відомі марки товарів	3 ФО	4,1%
ергоніми	2 ФО	2,7%
Прецедентні ситуації	5 ФО	6,9%
назви традиційних або релігійних свят	4 ФО	5,5%
історичні події	1 ФО	1,4%
Прецедентні висловлення	1 ФО	1,4%
висловлення, вживане в мовленні одного представника певної етнокультури	1 ФО	1,4%
Всього	73 ФО	100%

Досліджуючи структуру прецедентного висловлення В.В. Красних вказує на наявність у ньому трьох елементів, таких як 1) поверхнєве значення, що дорівнює сумі значень компонентів висловлення, 2) глибинне значення, що становить семантичний результат сполучення компонентів прецедентного висловлення і формує його лексико-граматичну структуру, 3) системний смисл, що є сумою глибинного значення висловлення і знання ПФ та пов'язаних із ним конотацій [8, с. 100–101]. Отже, до прецедентних висловлень, що лежать в основі творення неофразеологізмів, зараховуємо ті, що були вживані в мовленні одного (як правило, видатного) представника певної етнокультури, але настільки влучні, що закарбувалися в пам'яті значної кількості носіїв цієї культури і породили ФО. Так, кинута нашвидкуруч видатному французькому автомобілісту Simone Louise de Pinet de Borde des Forest репліка «*En voiture Simone, c'est moi qui conduis, c'est toi*

qui klaxonnes!» у 60-х рр. XX ст. була популяризована телеведучим Guy Lux, який звертався до своєї колеги Simone Garnier, оголошуючи початок передач Interwilles. У такий спосіб ця фраза лягла в основу редукованої сучасної ФО *En voiture, Simone!* зі значенням «Уперед!».

Висновки. Отже, детальний аналіз прецедентної мотивації на матеріалі сучасних неофразеологізмів показав, що вони яскраво відображають національно-культурну конотацію, тобто всі асоціативні історичні, побутові, емоційно-експресивно-оцінні, стильові співзначення, що формуються в їхній семантиці під час фразеологізації. Звернення до ПФ, яка здійснюється завдяки пов'язаним із ними прецедентним текстам, іменам, ситуаціям і висловленням, які стають їхніми своєрідними культурними символами, дає змогу виявити особливості сприйняття і розуміння навколишньої дійсності конкретним етносом, а також специфіку її вторинної номінації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Азарова В. Прецедентное имя в научном освещении / В. Азарова // Лінгвістичні студії. – Донецьк: ДонНУ, 2010. – Вип. 21. – С. 8–12.
2. Боярских О.С. Прецедентные феномены со сферой-источником «Литература» в дискурсе российских печатных СМИ (2004 – 2007 гг.): дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук: 10.02.01 – русский язык / О.С. Боярских. – Нижний Тагил, 2008. – 230 с.

3. Ворожцова О.А. Лингвистическое исследование прецедентных феноменов в дискурсе российских и американских президентских выборов 2004 года: дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук: 10.02.20 – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание / О.А. Ворожцова. – Екатеринбург, 2007. – 215 с.
4. Гладка В.А. Лінгвокультурологічний підхід у вивченні фразеологізмів французької мови / В.А. Гладка // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. – Вип. 1 (35). – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2016. – С. 41–46.
5. Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации / Д.Б. Гудков. – М.: Гнозис, 2003. – 288 с.
6. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность / Ю.Н. Караулов. – М.: Наука, 1987. – 362 с.
7. Кондратенко Н.В. Інтертекстуальність в українському політичному дискурсі / Н.В. Кондратенко // Реклама та PR у масово-інформаційному просторі; ред. О.В. Александрів. – Одеса: Астропринт, 2009. – С. 155–160.
8. Красных В.В. Этнопсихолінгвістика і лінгвокультурологія / В.В. Красных. – М.: Гнозис, 2002. – 284 с.
9. Нахимова Е.А. Прецедентные имена в массовой коммуникации: монография / Е.А. Нахимова. – Екатеринбург: ГОУ ВПО «Уральский гос. пед. ин-т», 2007. – 207 с.
10. Прохоров Ю.Е. Действительность. Текст. Дискурс: монография / Ю.Е. Прохоров. – М.: Флинта, Наука, 2004. – 224 с.
11. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке: монографічне видання / О.О. Селіванова. – Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
12. Слышкин Г.Г. От текста к символу: лінгвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе: монография / Г.Г. Слышкин. – М.: Академия, 2000. – 128 с.
13. Сорокин Ю.А. Прецедентный текст как способ фиксации языкового сознания / Ю.А. Сорокин, И.М. Михалева // Язык и сознание: парадоксальная рациональность. – М., 1993. – С. 98–117.
14. Супрун В.И. Ономастическое поле русского языка и его художественно-эстетический потенциал: монография / В.И. Супрун. – Волгоград: Перемена, 2000. – 172 с.
15. Чорновол-Ткаченко Р.С. Прецедентный текст як основа лінгвостилістичної реалізації категорії інтертекстуальності (на матеріалі казок Льюїса Керрола): автореф. дис. на здобуття наук. ступеню канд. філол. наук: 10.02.04 – германські мови / Р.С. Чорновол-Ткаченко. – Харків, 2007. – 19 с.